

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

**ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΣΤΗΝ
*ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ - ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ
ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ***

**με τη συμπλήρωση ενός έτους
από την Ειδική Έκθεση**

<http://www.synigoros.gr/resources/docs/astinomikoi.pdf>

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005

Αθήνα, 26 Ιουλίου 2005

Αρ. πρωτ. 1431

ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
για τη συμπλήρωση έτους από την Ειδική Έκθεση
*«Πειθαρχική - διοικητική διερεύνηση καταγγελιών
σε βάρος αστυνομικών υπαλλήλων»*

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης έτους από την ολοκλήρωση της κατ' άρθρον 3 παρ. 5 ν. 3094/2003 Ειδικής Έκθεσης του Συνήγορου του Πολίτη με θέμα *«Πειθαρχική - διοικητική διερεύνηση καταγγελιών σε βάρος αστυνομικών υπαλλήλων»* (Ιούλιος 2004), παρίσταται σκόπιμη η συγκέντρωση και παρουσίαση των συμπερασμάτων της Αρχής, ως προς την εξέλιξη των ίδιων εκείνων ζητημάτων κατά την περίοδο που μεσολάβησε.

A. Θεσμικές εξελίξεις

Επισημαίνονται, πρώτον, ως εποικοδομητικές θεσμικές εξελίξεις, η δημοσίευση του π.δ. 254/2004 *«Κώδικας Δεοντολογίας του Αστυνομικού»* και η έκδοση της υπ' αρ. πρωτ. 7100/22/4α'/17.6.2005 εγκυκλίου διαταγής του Αρχηγού ΕΛ.ΑΣ. *«Οι προσαγωγές ατόμων ως προληπτική και κατασταλτική ενέργεια στην άσκηση της αστυνομικής αρμοδιότητας»*.

Σχετικά με τον *«Κώδικα Δεοντολογίας»*, ο Συνήγορος του Πολίτη (έγγραφό μας υπ' αρ. πρωτ. 2502/27.12.2004 προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης) εξεδήλωσε ήδη την ικανοποίησή του για τη ρύθμιση του άρθρου 6 εδ. γ', σύμφωνα με την οποία ο αστυνομικός *«διασφαλίζει αμερόληπτες και αποτελεσματικές διαδικασίες εξέτασης και ελέγχου στις περιπτώσεις υποβολής παραπόνων πολιτών εναντίον συναδέλφων του»*. Η ρητή κατοχύρωση της αυτονόητης αυτής υποχρέωσης, η οποία δεν μνημονευόταν στο αρχικό προσχέδιο και είχε το πρώτον προταθεί από τον Συνήγορο του Πολίτη (έγγραφό μας υπ' αρ. πρωτ. 801/19.7.2004 προς τον Υπουργό), ελπίζεται ότι θα συνοδευθεί από εγρήγορση για την εμπέδωσή της, μπορεί δε να συμβάλει τα μέγιστα στην αποκατάσταση περιβάλλοντος εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και αστυνομίας.

Ομοίως, σχετικά με την εγκύκλιο για τις προσαγωγές, ο Συνήγορος του Πολίτη (έγγραφό μας υπ' αρ. πρωτ. 1266/28.6.2005 προς τον Αρχηγό ΕΛ.ΑΣ.) συνεχάρη τους συντάκτες της και προσέγραψε το τελευταίο αυτό επίτευγμα στη χορεία αναλόγων εγκυκλίων (όπως η υπ' αρ. 4803/22/44/4.7.2003 για τη μεταχείριση κρατουμένων και η υπ' αρ. 9001/5/24γ'/23.4.2003 για τη δημοσίευση ονομάτων

συλληφθέντων), πολλώ μάλλον μετά τη διαπίστωση ότι όλες αυτές, με πρωτοβουλία της Διεύθυνσης Οργάνωσης & Νομοθεσίας του Αρχηγείου, συμπεριλήφθηκαν «σε ειδικό εγχειρίδιο θεμάτων που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών κατά την αστυνομική δράση και αποτελούν εξειδίκευση γενικών αρχών και κανόνων που θεσπίστηκαν με τον Κώδικα Δεοντολογίας του Αστυνομικού» (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 7100/22/4β'/23.6.2005). Ειδικά σε ό,τι αφορά την προαναφερθείσα Ειδική Έκθεση, ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε με ξεχωριστή ικανοποίηση τη ρητή μέριμνα της τελευταίας αυτής εγκυκλίου για την υποχρέωση αιτιολόγησης των πορισμάτων και πλήρους ενημέρωσης του καταγγέλλοντος («**Οι απαντήσεις που δίδονται προς τους πολίτες ..., όταν ζητούνται διευκρινίσεις για ενέργειες κατά τους αστυνομικούς ελέγχους και τις προσαγωγές, πρέπει να είναι αιτιολογημένες και ύστερα από διερεύνηση της συνδρομής όλων των προϋποθέσεων που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις. Δεν επιτρέπεται η παράκαμψη της αιτιολογίας με απλή αναφορά του τύπου “Όλες οι υπηρεσιακές ενέργειες υπήρξαν σύννομες” ή “μέσα στο πλαίσιο των ισχυουσών διατάξεων”**»).

Τέλος, για την πληρότητα του λόγου, σημειώνεται και πάλι (όπως και στο υπ' αρ. πρωτ. 2502/27.12.2004 έγγραφό μας προς τον Υπουργό), ως συναφής εξέλιξη, η από 20.12.2004 απόφαση («*Μακαρατζής κατά Ελλάδος*») του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με την οποία η αδυναμία εντοπισμού των υπαιτίων (για διακινδύνευση ζωής από δυσανάλογη χρήση όπλων) αστυνομικών συνιστά προσβολή του άρθρου 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «ο ατελής και ακατάλληλος χαρακτήρας αυτής της έρευνας καθίσταται ανάγλυφος από το γεγονός ότι ακόμη και ενώπιον του δικαστηρίου η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να κατονομάσει τους αστυνομικούς που εμπλέκονταν» (παράγραφοι 73-78 της απόφασης), επιβεβαιώνοντας την οπτική της ανωτέρω Ειδικής Έκθεσής μας, ως προς το ότι η αναποτελεσματικότητα των εσωτερικών ερευνών συνιστά προσβολή αυτών καθ' εαυτά των δικαιωμάτων που φέρονται να έχουν προσβληθεί από τις καταγγελλόμενες πράξεις.

B. Ανταπόκριση των υπηρεσιών της ΕΛ.ΑΣ. στην Ειδική Έκθεση

Καθ' όσον αφορά τις διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Ειδικής Έκθεσης, η Διεύθυνση Αστυνομικού Προσωπικού του Αρχηγείου (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 4803/22/155στ'/31.3.2005) διαβεβαιώνει ότι την έχει ήδη θέσει υπ' όψιν της επιτροπής που προπαρασκευάζει **νομοθετικές μεταρρυθμίσεις στο πειθαρχικό δίκαιο του αστυνομικού προσωπικού**. Η νομοπαρασκευαστική αυτή πρωτοβουλία προσανατολίζεται, όπως αναφέρει το από 21.1.2005 δελτίο τύπου του Υπουργείου, στους στόχους της συντομότερης και αντικειμενικότερης εκδίκασης των καταγγελιών. Η επιλογή των στόχων αυτών είναι καίρια, επισημαίνεται μάλιστα ότι, εν αντιθέσει προς το στοιχείο της **αντικειμενικότητας** το οποίο είχε αποτελέσει τον πυρήνα των προτάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη, δεν φαίνεται να είχε δοθεί ανάλογο βάρος στο στοιχείο της **ταχύτητας** στη διεξαγωγή των ερευνών, το οποίο, πράγματι, αποκτά ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά την πειστικότητα της όλης διαδικασίας και, εν τέλει, όσον αφορά τη δημόσια εικόνα των υπηρεσιών ασφαλείας.

Ωστόσο, οι διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Ειδικής Έκθεσης δεν απευθύνονταν μόνο στον νομοθέτη, αλλά και στη διοίκηση ως υπόχρεη εφαρμογής της ισχύουσας σχετικής νομοθεσίας. Μ' αυτή την έννοια, οι καλές προθέσεις του Αρχηγείου δεν θα δοκιμασθούν μόνο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αλλ' ιδίως στην καθημερινή πρακτική, εξ ου και κρίνεται εξ ίσου σημαντική η διαβεβαίωση, στο

ίδιο ως άνω έγγραφο, ότι η Διεύθυνση Αστυνομικού Προσωπικού συνεκρότησε τριμελή επιτροπή αξιωματικών προς ενδελεχή μελέτη της Ειδικής Έκθεσης και με άμεσο στόχο την εκπόνηση **ειδικής εγκυκλίου** προς τις περιφερειακές υπηρεσίες **«με βάση τις σχετικές επισημάνσεις σας** [ενν. του Συνηγόρου του Πολίτη] **και τις προτάσεις της επιτροπής Αξιωματικών»**. Η έκδοση της εγκυκλίου αυτής ελπίζεται ότι δεν θα βραδύνει, δεδομένου ότι, όπως άλλωστε προκύπτει από τις ίδιες έγγραφες διαβεβαιώσεις του Αρχηγείου, θα αποδίδει τις υποχρεώσεις που απορρέουν ήδη από την ισχύουσα νομοθεσία, οπότε **δεν εξαρτάται** από την ολοκλήρωση των σχεδιαζομένων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων.

Ενδιαφερόμενος γι' αυτήν ακριβώς την πορεία της εμπέδωσης των προθέσεων του Αρχηγείου σε όλα τα κλιμάκια της ιεραρχίας, και λαμβάνοντας αφορμή από τη δημοσιότητα καταγγελιών περί βασανισμού Αφγανών προσφύγων στην περιοχή Αγίου Παντελεήμονα οδού Αχαρνών, ο Συνήγορος του Πολίτη παρεκάλεσε (έγγραφο μας υπ' αρ. πρωτ. 2502/27.12.2004 προς τον Υπουργό) για ενημέρωση επί της πορείας και του αποτελέσματος της έρευνας αυτής. Τα σχετικά απαντητικά έγγραφα (υπ' αρ. πρωτ. 255596/6/3η'/27.1.2005 του Αρχηγείου και υπ' αρ. πρωτ. 255596/6/3λβ'/15.5.2005 της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής) επιβεβαιώνουν τις αισιόδοξες προσδοκίες, δεδομένου ότι τεκμηριώνουν την ταχεία και προσήκουσα ολοκλήρωση μιάς πειθαρχικής έρευνας σε βάθος, η οποία, μάλιστα, κατέληξε σε παραπομπή αστυνομικών με το ερώτημα επιβολής απόταξης.

Γ. Νεώτερες αναφορές προς τον Συνήγορο του Πολίτη

Φυσικά, κατά τον χρόνο που μεσολάβησε από την ολοκλήρωση της Έκθεσης, ο Συνήγορος του Πολίτη εξακολούθησε να λαμβάνει και να χειρίζεται αναφορές αναλόγου περιεχομένου προς εκείνες, οι οποίες είχαν αποτελέσει την αφορμή και πρώτη ύλη αυτής. Οι νέες αυτές υποθέσεις, τόσον ως προς τον αριθμό και το περιεχόμενο, όσο και ως προς την εξέλιξη των αντιστοίχων πειθαρχικών ερευνών που διενήργησε επ' αυτών η ΕΛ.ΑΣ., επιτρέπουν, κατ' αρχήν, το συμπέρασμα, ότι απομένει ακόμη να καταβληθεί σημαντική προσπάθεια για την εμπέδωση και διάχυση, σε όλα τα κλιμάκια της ιεραρχίας, των προθέσεων του Αρχηγείου για βελτίωση των διαδικασιών διερεύνησης και συνακόλουθη βελτίωση της εικόνας της αστυνομίας. Κατ' ανάγκην επιλεκτικά, αποσπασματικά και συνοπτικά, τα παραδείγματα που ακολουθούν επιτρέπουν, πάντως, μιά κατ' αρχήν αισιόδοξη προδιάθεση ως προς τις **τάσεις βελτίωσης**, παρά το γεγονός ότι, κατά περιπτώσεις, επιβεβαιώνουν την εξακολούθηση φαινομένων που από μακρού είχαν επισημανθεί ως παθογενή.

Γ.1. Πρόκειται για συνολικά 38 νέες αναφορές, πέραν των 20 παλαιότερων των οποίων η διερεύνηση εκκρεμούσε και ολοκληρώθηκε εν τω μεταξύ, ενώ το περιεχόμενο αυτών αφορά, κατά κύριο λόγο, ισχυρισμούς περί **αναιτιολόγητης σωματικής έρευνας, σύλληψης, προσαγωγής ή κράτησης** (13 αναφορές), περί **επίμεμπτης συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια ελέγχων ή ανακριτικών πράξεων** (6 αναφορές), περί **μεροληψίας κατά τη διερεύνηση περιστατικών** (5 αναφορές), περί **κακομεταχείρισης κρατουμένων** (2 αναφορές) και περί **παραβίασης ασύλου κατοικίας** (2 αναφορές).

Βεβαιότητα για τη διενέργεια **προκαταρκτικής (πρώην «άτυπης») έρευνας**, προκύπτει μόνον από τις απαντήσεις της ΕΛ.ΑΣ. επί 18 εκ των ανωτέρω αναφορών. Παρά το γεγονός ότι, σε 4 τουλάχιστον περιπτώσεις που αφορούσαν καταγγελία για

άσκηση σωματικής βίας, ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε τη διενέργεια **Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης** εκτιμώντας ότι συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις του νόμου, οι οικείες Αστυνομικές Διευθύνσεις προτίμησαν, ακόμη και σ' αυτές τις περιπτώσεις, την οδό της προκαταρκτικής έρευνας. Στα περί του αντιθέτου νομικά επιχειρήματα του Συνηγόρου του Πολίτη απάντησε μόνον η Αστυνομική Διεύθυνση Βορειοανατολικής Αττικής, επί αναφοράς (υπ' αρ. πρωτ. 5972/2005) για κακομεταχείριση κρατουμένου, αντιπροτείνοντας ερμηνεία σύμφωνα με την οποία η βαρύτητα των καταγγελλομένων πράξεων και η σοβαρότητα των εξ αρχής προσκομισθέντων στοιχείων δεν έχουν καμμιάν απολύτως επίπτωση στον επιλεχθσόμο τυπο έρευνας: **«Πρέπει η αλήθεια να είναι εξακριβωμένη και οι πειθαρχικές ευθύνες υπαρκτές προκειμένου να διαταχθεί η διενέργεια Ε.Δ.Ε., σε διαφορετική δε περίπτωση ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 22 Π.Δ. 22/96»** (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 6004/15/8070'/29.6.2005). Ανάλογη πρακτική τήρησαν οι Αστυνομικές Διευθύνσεις Θεσσαλονίκης & Αθηνών (αναφορές υπ' αρ. πρωτ. 2181/2005 & 5461/2005 αντίστοιχα), ενώ η πάγια αυτή ερμηνευτική άποψη έχει ήδη τύχει αναλυτικού σχολιασμού στο οικείο κεφάλαιο της Ειδικής Έκθεσης (Μέρος Δεύτερο, Α3-Α4).

Γ.2. Αξιοσημείωτα προβλήματα σ' αυτή καθ' εαυτήν την προσήκουσα διενέργεια της έρευνας (**επιλογή και αξιολόγηση αποδεικτικών μέσων, στήριξη των εκτιμήσεων του πορίσματος**), διαπίστωσε ο Συνήγορος του Πολίτη μόνο σε δύο περιπτώσεις, ανάλογες προς εκείνες οι οποίες είχαν ήδη τύχει αναλυτικού σχολιασμού στο οικείο κεφάλαιο της Ειδικής Έκθεσης (Μέρος Τρίτο, Α1-Α4).

Η πρώτη αφορά καταγγελία (αναφορά υπ' αρ. πρωτ. 14407/2004) για τις συνθήκες σύλληψης πολιτών και υποβολής τους σε σωματικό έλεγχο, όπου διαπιστώθηκε ότι η προκαταρκτική έρευνα (με απαλλακτικό αποτέλεσμα) της Αστυνομικής Διεύθυνσης Κορινθίας βαρύνεται με σειρά πλημμελειών που υπονομεύουν την πειστικότητα και αποτελεσματικότητα της όλης διαδικασίας. Ειδικότερα, κρίσιμα σημεία του διατακτικού του πορίσματος δεν αιτιολογούνται επαρκώς εν αναγωγή προς τα περιστατικά που αυτό το ίδιο στο ιστορικό του δέχεται ως αληθή (ιδίως το γεγονός ότι ο έλεγχος διενεργήθηκε σε δημόσια θέα στο κέντρο του οικισμού, ενώ τούτο θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί με επιδίωξη διακριτικότητας). Επί πλέον, παρελείφθη η διερεύνηση σοβαρών ισχυρισμών μνημονευομένων στην καταγγελία, οι οποίοι, εφ' όσον αποδεικνύονταν αληθείς, θα επιδρούσαν στο αποτέλεσμα του πορίσματος (ιδίως ο ισχυρισμός του ελεγχθέντος ότι επέδειξε ευθύς αμέσως *«κάρτα αναπηρίας»* με επακριβή αναγραφή πάθησης, η οποία εξηγούσε την κατοχή των ανευρεθέντων φαρμάκων), ενώ αντιθέτως συνεκτιμήθηκαν περιγραφόμενα γεγονότα, οι επιπτώσεις των οποίων επί του διατακτικού δεν αιτιολογούνται νομίμως. Διαπιστώθηκαν, επίσης, ευθείες αντιφάσεις μεταξύ σημείων του αυτού κειμένου (ιδίως ως προς τον χαρακτηρισμό μιάς *«αυτόβουλης προσέλευσης»*, σε άλλο σημείο του πορίσματος, ως προσαγωγής), και, τέλος, τέθηκε ευθέως, από τον καταγγέλλοντα, ζήτημα αλλοίωσης της δικής του μαρτυρικής κατάθεσης. Μετά τις σχετικές αναλυτικές παρατηρήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, το Αρχηγείο ΕΛ.ΑΣ. (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 241474/6/3η'/11.6.2005) παρήγγειλε στην οικεία Αστυνομική Διεύθυνση την εκ νέου διερεύνηση της υπόθεσης *«σύμφωνα με τις διαπιστώσεις, το σκεπτικό και τις υποδείξεις του Συνηγόρου του Πολίτη»*, αναμένεται δε η ολοκλήρωση της νέας έρευνας.

Η δεύτερη συναφής περίπτωση αφορά την τύχη παλαιότερης και σοβαρότατης καταγγελίας (αναφορά υπ' αρ. πρωτ. 13170/2002) για βασανισμό αλλοδαπού κρατουμένου, τα συμπεράσματα της οποίας δεν συμπεριλήφθηκαν στην Ειδική

Έκθεση επειδή δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί η μελέτη του ογκώδους φακέλλου. Ολοκληρώνοντας την παρέμβασή του με έγγραφό του της 15.9.2004, ο Συνήγορος του Πολίτη κατελόγησε στο πόρισμα σωρεία αναιτιολόγητων συμπερασμάτων, αντιφάσεις ανάμεσα σε συμπεράσματα και σε καταθέσεις (ιδίως ως προς την ακριβή χρονική αλληλουχία μεταξύ των διαπιστωθέντων γεγονότων και ως προς τον ακριβή τόπο αυτών), επιλεκτική χρήση αποδεικτικών μέσων, ατεκμηρίωτη ερμηνεία χωρίων των μαρτυρικών καταθέσεων («ανάφερε ο ανωτέρω τον ηλεκτρισμό με αλληγορική σημασία ήτοι με μεταφορική έννοια και όχι πραγματική ήτοι κατά κυριολεξία») και γενικές κρίσεις αποσκοπούσες στην αμφισβήτηση της καταγγελίας («εν πάση περιπτώσει είναι επιστημονικώς πάγια δεδομένο ότι τα άτομα που έχουν εξάρτηση από ναρκωτικές ουσίες, υπόκεινται αποδεδειγμένα σε αυθόρμητες και ασυναίσθητες παραισθήσεις, συνεπεία των οποίων υποκαθιστούν ψυχικώς σε κατάσταση ψευδούς ή εσφαλμένης αντίληψης της πραγματικότητας των όσων αισθάνονται»). Το Αρχηγείο ΕΛ.ΑΣ., με απ' ευθείας εντολή του οποίου είχε διενεργηθεί η Ένορκη Διοικητική Εξέταση, απάντησε (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 6004/15/3751μγ'/17.12.2004) ότι το ενδεχόμενο αναθεώρησης της αποδοχής του πορίσματος «αντιβαίνει στο άρθρο 7 του Π.Δ. 22/1996 και συνιστά **παραβίαση του διοικητικού δεδικασμένου**», δηλαδή της αρχής *ne bis in idem*, η βεβιασμένη επίκληση της οποίας σε περιπτώσεις πλημμελώς διενεργηθεισών ερευνών έχει ήδη τύχει αναλυτικού σχολιασμού στο οικείο κεφάλαιο της Ειδικής Έκθεσης (Μέρος Τέταρτο, Α3).

Γ.3. Απροθυμία ουσιαστικής διερεύνησης, συνεπεία εσφαλμένων απόψεων ως προς αυτή καθ' εαυτήν τη νομιμότητα των αστυνομικών ενεργειών, διαπιστώθηκε σε δύο τουλάχιστον περιπτώσεις.

Κατόπιν αναφοράς (υπ' αρ. πρωτ. 8501/2004) για επιλεκτική πρακτική ελέγχων σε βάρος μελών συγκεκριμένης θρησκευτικής κοινότητας που διέδιδαν δημοσία τις πεποιθήσεις τους, η Αστυνομική Διεύθυνση Σερρών (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 6424/1/10ε'/7.7.2004) επιβεβαίωσε μεν τα καταγγελλθέντα αλλ' ενέμεινε, όλως αβασίμως, στη νομιμότητά τους («Οι κάτοικοι της πόλης των Σερρών και του Νομού γενικότερα, εκ της γεωγραφικής θέσης του τόπου τους έχουν έντονα αναπτυγμένο το εθνικό και θρησκευτικό τους συναίσθημα και δεν επιτρέπουν σε κανέναν να διαταράσσει την εσωτερική και οικογενειακή τους γαλήνη και ισορροπία. ... Στους ελεγχθέντες έγινε σύσταση να μην ενοχλούν άλλους πολίτες, τόσο σταματώντας τους στο δρόμο, όσο και όταν ξεκουράζονται στα σπίτια τους, καθόσον έχουν αναφαίρετο δικαίωμα, εφόσον διάγουν ησύχως και νομοταγώς, να μην παρενοχλούνται καθ' οιονδήποτε τρόπο και μάλιστα να μη διεγείρονται τα θρησκευτικά τους συναισθήματα και να μη διαταράσσεται το αίσθημα ασφαλείας τους»). Θεωρώντας μείζονος σημασίας το ουσιαστικό ζήτημα και μάλλον αλυσιτελή την εμμονή στην πειθαρχική διερεύνηση μιάς πρακτικής απορρέουσας από τέτοιες απόψεις της ίδιας της Αστυνομικής Διεύθυνσης, ο Συνήγορος του Πολίτη εξέδωσε, στις 15.9.2004, σχετικό πόρισμα το οποίο και κοινοποίησε στον Υπουργό.

Ανάλογη απόληξη είχε και η διερεύνηση αναφορών (υπ' αρ. πρωτ. 6256/2004 & 10205/2004) για προσαγωγές προς εξακρίβωση της λεγομένης «δικαστικής ταυτότητας», καθ' όσον οι Αστυνομικές Διευθύνσεις Βορειοανατολικής Αττικής & Αθηνών, αντιστοίχως, θεώρησαν επαρκή αιτιολογία τη διαπίστωση του πορίσματος ότι οι προσαχθέντες «εθεάθησαν να κινούνται υπόπτως και ασκόπως», χωρίς περαιτέρω εξατομίκευση συμπεριφοράς που να θεμελιώνει «υπόνοιες». Η επιρροή αυτού και άλλων ανάλογων στερεοτύπων επί του νομικού χαρακτηρισμού των ερευνημένων πράξεων, έχει ήδη τύχει αναλυτικού σχολιασμού στο οικείο κεφάλαιο της Ειδικής Έκθεσης (Μέρος Τρίτο, Β2). Η συγκεκριμένη νομική πλάνη, ενδημούσα

σε πολλές περιφερειακές υπηρεσίες (έτσι, λόγου χάριν, από συνέντευξη Αστυνομικού Διευθυντή στην εφημερίδα «Κοινή Γνώμη» Ερμούπολεως της 23.5.2005: «Κατεβάζει το καράβι χίλια άτομα. Κρίνει ο αστυνομικός, ο οποίος έχει σχετική εμπειρία και βλέπει πέντε ανθρώπους οι οποίοι δεν τον γεμίζουν φασιικά και κάνει προληπτικό έλεγχο»), ελπίζεται, πάντως, ότι βαθμηδόν θα διαλυθεί κατόπιν της υπ' αρ. πρωτ. 7100/22/4α'/17.6.2005 εγκυκλίου διαταγής του Αρχηγού ΕΛ.ΑΣ..

Γ.4. Πειθαρχικές κυρώσεις φαίνεται ότι επιβλήθηκαν σε 3 μόνο περιπτώσεις. Εξ αυτών αξιοσημείωτη είναι η αναφορά (υπ' αρ. πρωτ. 14093/2004) για παραβίαση ασύλου κατοικίας, βιαιοπραγία, μεροληψία και απόπειρα αποτροπής από την υποβολή μήνυσης, κατόπιν της οποίας η Αστυνομική Διεύθυνση Βορειοανατολικής Αττικής διαπίστωσε πειθαρχικές ευθύνες και επέβαλε ποινές προστίμου σε δύο αστυνομικούς. Ωστόσο, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε δυσανάλογα επεικική μεταχείριση, οφειλόμενη, μάλιστα, στο γεγονός ότι αυτό καθ' εαυτό το ερώτημα, επί του οποίου οι εγκαλούμενοι αστυνομικοί κλήθηκαν σε απολογία, ήταν διατυπωμένο με τρόπο που εμπεριείχε σώρευση ελαφρυντικών στοιχείων και αποκλεισμό παντός επιβαρυντικού («για ποιό λόγο ... έδωσες την εντύπωση ότι ... / Για ποιό λόγο ... από λανθασμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών ... προέβης σε άστοχες ενέργειες ...»), ενώ, τελικά, ως μοναδικό πειθαρχικό αδίκημα δεν μνημόνευε την (αποδεδειγμένη) παραβίαση συγκεκριμένων δικαιωμάτων του καταγγέλλοντος, αλλ' αποκλειστικώς το ότι προξενήθηκαν «δυσμενή σχόλια σε βάρος του Σώματος». Η συνήθης προτίμηση του ιδιώνυμου αυτού πειθαρχικού αδικήματος, ως ελαφρύτερου εν συγκρίσει προς το πραγματικό παράπτωμα του εγκαλουμένου, έχει ήδη τύχει αναλυτικού σχολιασμού στο οικείο κεφάλαιο της Ειδικής Έκθεσης (Μέρος Τέταρτο, Α2).

Σε 12 τουλάχιστον περιπτώσεις, η **ενημέρωση του καταγγέλλοντος** κατέστη, τελικώς, δυνατή μόνο μετά από (ενίοτε έντονη) όχληση του Συνηγόρου του Πολίτη ή μετά από κοινοποίηση σ' αυτόν (και δι' αυτού στον καταγγέλλοντα) των αναγκαίων στοιχείων. Επισημαίνεται, μάλιστα, ότι το φαινόμενο της ελλιπέστατης ενημέρωσης του καταγγέλλοντος συνοδεύεται, ενίοτε, με νομικοφανή επιχειρήματα όπως εκείνα τα οποία προέβαλε η Διεύθυνση Αστυνομίας Αθηνών (έγγραφο υπ' αρ. πρωτ. 6004/15/941-η'/27.4.2005 επί της αναφοράς υπ' αρ. πρωτ. 5806/2005), η οποία, «όσον αφορά τη νοθεσία του Συνηγόρου του Πολίτη για χορήγηση σε σας του πορίσματος της έρευνας», αντιτάσσει αφ' ενός τη διατύπωση του άρθρου 24 παρ. 4 π.δ. 22/96 («όποιος υποβάλλει καταγγελία ... που δικαιολογεί ενέργεια Προκαταρκτικής Έρευνας ... ή Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, δικαιούται ... να πληροφορείται για το αποτέλεσμα αυτών»), αφ' ετέρου τον ν. 2472/97 περί απορρήτου των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθ' όσον, κατά την άποψή της, «στην εν λόγω προκαταρκτική εξέταση εμπεριέχονται στοιχεία που είναι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και μάλιστα **ευαίσθητα**», χωρίς τούτο να αιτιολογείται με ακριβή μνεία οιασδήποτε εκ των κατηγοριών ευαίσθητων δεδομένων που ορίζει ο νόμος. Η πάγια αυτή άποψη και πρακτική έχει ήδη, ομοίως κατά τα ανωτέρω, τύχει αναλυτικού σχολιασμού στο οικείο κεφάλαιο της Ειδικής Έκθεσης (Μέρος Τέταρτο, Β1). Ελπίζεται, ωστόσο, ότι και αυτή η ενδημούσα νομική πλάνη θα διαλυθεί βαθμηδόν, κατόπιν των σαφέστατων, εν προκειμένω, ορισμών της εγκυκλίου διαταγής υπ' αρ. πρωτ. 7100/22/4α'/17.6.2005.

Τέλος, η **ουσιαστική έκβαση** της διερεύνησης των νέων αυτών αναφορών, στη μέγιστη τους πλειονότητα, καθιστά αναγκαίο το να επαναληφθεί εδώ η διατύπωση της Ειδικής Έκθεσης (Μέρος Πέμπτο, Β) για τα «**πεπερασμένα όρια των διαμεσολαβητικών και παρεμβατικών δυνατοτήτων του Συνηγόρου του Πολίτη,**

καθ' όσον, στην πλειονότητα των ατομικών περιπτώσεων, οι εισηγήσεις του για επανάληψη της έρευνας προσκρούουν σε ανυπέρβλητα εμπόδια αναγόμενα σε παγιωμένες νοοτροπίες ή καταστάσεις, **ιδιαίτερα στο πεδίο της συλλογής και προβολής αποδεικτικών μέσων**, όπου η Αστυνομία ευρίσκεται σε θέση κατά πολύ πλεονεκτικότερη εκείνης του διοικουμένου».

Δ. Προοπτικές περαιτέρω παρεμβάσεων του Συνηγόρου του Πολίτη

Επιτελώντας, όπως είναι αυτονόητο, το καθήκον που του επιβάλλει το άρθρο 103 παρ. 9 του Συντάγματος και ο ν. 3094/2003, ο Συνήγορος του Πολίτη θα εξακολουθήσει να διερευνά με απαραμείωτο ζήλο τις αναφορές πολιτών που προσφεύγουν σ' αυτόν διαμαρτυρούμενοι για πράξεις ή παραλείψεις αστυνομικών οργάνων. Ωστόσο, η περί ης ο λόγος Ειδική Έκθεση είχε ως κύριο στόχο, όχι την διαλεύκανση ατομικών περιπτώσεων και τον συνακόλουθο έλεγχο επί της πρακτικής των αστυνομικών υπηρεσιών, αλλ' ακριβώς τη **συνδρομή προς την Ελληνική Αστυνομία**, προκειμένου εκείνη να μπορέσει, συνεκτιμώντας τις εμπειρίες και προτάσεις μας, να διαμορφώσει ένα θεσμικό και πραγματικό πλαίσιο αποτελεσματικότερης διερεύνησης των ατομικών περιπτώσεων.

Η συνεργασία αυτή, προϊόντα της οποίας υπήρξαν, επί πλέον, τόσο το φυλλάδιο «*Πρακτικός οδηγός επαφής του αστυνομικού με τον πολίτη κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων*», όσο και η σύμπραξη μελών της Αρχής στην ημερίδα «*Αστυνομία & Πολίτης*» (Ιούλιος 2004), είναι δυνατό να συνεχισθεί και να εδραιωθεί, χωρίς, βεβαίως, τούτο να συνιστά απεμπόληση της ελεγκτικής αρμοδιότητας του Συνηγόρου του Πολίτη (ενίοτε εκδηλούμενης, αναπόφευκτα, κατά τρόπο δυσάρεστο για ορισμένες υπηρεσίες της ΕΛ.ΑΣ.). Άλλωστε, όπως είναι σκόπιμο να επαναληφθεί με την προκείμενη ευκαιρία, η ευόδωση των προθέσεων της ηγεσίας της ΕΛ.ΑΣ. για προσήκουσα διερεύνηση καταγγελιών σε βάρος αστυνομικών επαφίεται κατά κύριο λόγο στην **εκπαίδευση των στελεχών** της, δηλαδή σε έναν σκοπό, επί του οποίου η δυνατότητα συνδρομής του Συνηγόρου του Πολίτη είναι ήδη γνωστή στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

Ανδρέας Τάκης

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη